

ירושלים	הדה"נ	מוצ"ש	ר"ת
6:25	7:36	8:16	
בני ברק	6:41	7:38	8:13
חיפה	6:32	7:38	8:13
באר שבע	6:40	7:37	8:12
ניו יורק	7:04	8:05	8:35
לונדון	7:12	8:32	8:52

ישמחנו

עלון שבועי להנחלת נועם כבוד השבת וקדושתה

תחל שנה וברכותיה

מערכת "ישמחו"

מברכת

את רבנות

קוראי העלון

מקדשי השבת

יחד עם כל

בית ישראל

בברכת

כתיבה

וחתימה

טובה

בספרן

של צדיקים

גמורים

והנה, בשבוע שעבר קראנו בקריאת התורה את התוכחה האיזומה שבפרשת כי תבוא, וזאת על פי תקנת עזרא הסופר שתיקן להם לישראל לקרוא קודם ראש השנה בקללות שבמשנה תורה כדי שתכלה שנה וקללותיה.

וכבר עמדו על כך הראשונים, למה מקדימים את קריאת התוכחה שבועיים לפני ראש השנה? למה לא קוראים זאת בשבת הסמוכה לראש השנה עצמה?

והפעם נלמד על כך קטע מדברי רבינו צדוק הכהן מלובלין זיע"א, המבאר את הענין בלשון קדשו (פרי צדיק פרשת כי תבוא אות י"ג):

"והענין, דשבת הוא כללא דכל ברכאן, וכל הקדושה שבא בשבוע שאחריו כלול בשבת הקודם, כמו שאומרים וקדשתו מכל הזמנים, וכל שבת שקודם המועד כלול בו קדושת המועד שיבוא אחריו בימי המעשה... וכן בשבת שקודם ראש השנה כבר כלול בו קדושת ראש השנה, ואז כבר תחל השנה וברכותיה, ולכן קורים בשבת שקודם שבת אחרונה שקודם ראש השנה את פרשת הקללות שבמשנה תורה, ואז יהיה תכלה שנה וקללותיה, ובשבת הבאה שהוא שבת שקודם ראש השנה יהיה תחל שנה וברכותיה".

אה, איזה שבת באה עלינו. כל הברכות שרוצים אנחנו למשוך על עצמינו בראש השנה, תלויים בשבת הזו, המוללת בתוכה את כל קדושת ראש השנה, ואת ה"תחל שנה וברכותיה".

ברור, שאם נקדים על עצמינו את קדושת השבת הזו, נסיף על עצמינו ברכה, וכך נזכה אכן ל"תחל שנה וברכותיה" אמן ואמן.

השבת, כאשר בכך יכולים אנחנו אף להתחיל את הקבלות הטובות של השנה החדשה, מיד בסמיכות ליום הדין הגדול והנורא. במיוחד שלקראת שבת זו אין יכולים לנו להכין שום דבר לצורך השבת בערב שבת, בשל קדושת המועד, כך שאנחנו נכנסים לשבת ישר מהקדושה.

כמה זכות נפלה בחלקינו, הזדמנות זו שהשבת הראשונה של השנה חלה ביום הראשון של הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים. כבר ידוע מה שאמרו הקדמונים שכל יום משבעת הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים נועד לכפרת כל הימים שכנגד אותם ימים בשנה, כך שהיום הראשון של אותם ימים השנה חל ביום השבת, ובו יכולים לנו לכפר על כל שבתות השנה שחלף.

כאן ושם זלזלנו מעט בשנה שעברה בקדושת השבת, פעם התאחרנו מלהכין את ההכנות כפי הראוי להם עוד טרם כניסת השבת, פעם התעסקנו מדאי הרבה בדברי חולין במושך יום השבת, פעם אחרת לא נזהרנו מספיק בהלכות השבת חלילה. והנה לנו, השבת הזו, שבת תשובה, השבת שקודמת ליום הכפורים, זוהי ההזדמנות לתקן את הכל, על ידי קבלה אמיתית, כי בשנה זו החדשה הבאה עלינו לטובה, נסיף ונתאמץ יותר בשמירת כבודה של השבת, בסיום ההכנות בשעה מוקדמת יותר, בהקדשת שעות נוספות ללימוד ושינון הלכות שבת, בתוספת זהירות על קדושת השבת, במיעוט קריאת דברי חולין בשבת, אך נשוב רגע לשבת הזו, השבת הקודמת לראש השנה.

כולנו מתפללים בימים אלו ומייחלים לכך ש"תכלה שנה וקללותיה" ש"תחל שנה וברכותיה".

חלפה שנה, והנה שוב אנו כולנו ניצבים, מחוטב עציך ועד שואב מימך, זוחלים ורוועדים, לקראת יום ה' הגדול והנורא, יום הדין, יום הזכרון, יום ראש השנה הבא עלינו לטובה.

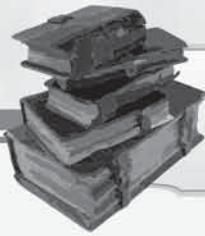
"זה היום תחלת מעשיך, זכרון ליום ראשון, כי חוק לישראל הוא, משפט לאלוקי יעקב, ועל המדינות בו יאמר איזו לחרב ואיזו לשלום איזו לרעב ואיזו לשבע, ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולא) מות, מי לא נפקד כהיום הזה, כי זכר כל היצור לפניך בא, מעשה איש ופקודתו, ועלילות מצעדי גבר, מחשבות אדם והתבולותיו, ויצרי מעללי איש. אשרי איש שלא ישכחך, וכן אדם יתאמץ בך, כי דרשיך לעולם לא ישלח, ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך".

קטע מרטיט זה, אינו דרוש, ולא ספר מוסר, ולא פתגם מליצה. זהו חלק מנוסח ומטבע התפילה אותו טבעו התנאים והאמוראים הקדושים לומר ביום הכסה הבא עלינו לטובה. ולא שאם היה זה קטע מספר מוסר או מאמר אחר מהזו"ל הקדושים היה זה פחות מפיחיד, אבל כשזה חלק מנוסח הברכה ומטבע התפילה, הרי זה מקבל משמעות אחרת לגמרי.

"ובן אדם יתאמץ בך", זהו הפתרון, זה מביא את ה"אשרי".

קצת מאמץ בו יתברך, פירושו להתאמץ מעט יותר בשביל מצוותיו הקדושות. ובראש הכל הרי עומד שבת קודש, יסוד האמונה, יסוד כל התורה כולה. קצת מאמץ לכבוד השבת, הרי זה קיומו של "בן אדם יתאמץ בך" במלוא מובן המילה. קצת מאמץ להיות מוכנים לשבת קודם הזמן, זה מביא את ה"אשרי איש" ליום הדין.

מה טוב ומה נעים, כאשר מיד בסמיכות לראש השנה בא עלינו

פניני הלכה

הלכות לראש השנה שחל בערב שבת

א. דיני ומנהגי ערב ראש השנה

א. בערב ראש השנה מקדימים לסליחות יותר משאר הימים, ונהגו להשכים לאמירת הסליחות קודם עלות השחר, ואומרים תחנון בסיום הסליחות אף אם מסיימים כשכבר האיר היום.

ב. בתפילת שחרית אין אומרים תחנון, ואין תוקעים בשופר. ונהגים לעשות התרת נדרים לאחר התפילה.

ג. על פי הלכה ערב ראש השנה הוא יום תענית עד לתפילת מנחה, אך בדורנו שחולשה ירדה לעולם רבים מקילים בתענית זו, ויש נוהגים לסיים מסכת כדי לפטור מחובת התענית.

ד. מוזכר בפוסקים כי נוהגים ללכת בערב ראש השנה לבית הקברות להשתטח על קברי הצדיקים ולהרבות בתחנונים, ולא ישים מגמתו למתים, רק יבקש מה' יתברך שירחם עליו בזכות הצדיקים שוכני עפר.

ה. כתבו הפוסקים, כי כל היום ראוי לעסוק בתורה ומצוות, ולא יסיח דעתו כל היום מתשובה, ולא ימתין עד ערב יום כפור לבקש סליחה ומחילה על עבירות שבין אדם לחבירו.

ו. מכבסין ומסתפרין וגוזזים את הצפרנים לכבוד היום, להראות שאנו בטוחים בה' יתברך שיצדיק אותנו במשפט. והולכים לטבול במקוה לטהר עצמנו קודם יום הדין.

ב. עירוב תבשילין והדלקת נרות

א. השנה, שימי ראש השנה חלים ביום ה' וביום ו' ערב שבת קודש, צריכים להניח בערב החג מבעוד יום עירוב תבשילין כדי להתיר את המלאכות הנעשות ביום ו' לצורך השבת.

ב. הצריכים להניח עירוב תבשילין הם אלו שצריכים להכין דברי מאכל מיום טוב לשבת, כמו לבשל תבשילים חדשים, או להטמין או לחמם דברי מאכל שכבר הוכנו. כל אלו צריכים להניח עירוב תבשילין עם ברכה. אלו שאין צריכים לבשל או לחמם דבר כלשהו לקראת שבת, אך מדליקים נרות לכבוד שבת, צריכים להניח עירוב תבשילין בלא ברכה.

ג. סדר עשיית העירוב: בערב יום טוב יכין פת ותבשיל (רבים נוהגים לקחת ביצה מבושלת) לצורך השבת, ולמצוה מן המובחר כיוון בעת הכנת הפת והתבשיל שעושה אותם לצורך שבת, וקודם כניסת החג יקח בידו את הפת והתבשיל, ויברך: ברוך א' ה' א' מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצונו על מצות עירוב. ותיכף יאמר: בהדין עירובא יהא שרא לן לאפויה ולבשוליה ולאטמוניה ולאדלוקיה שרגא ולאפוקיה ולמעבד כל צרכנא מזו"ט לשבת. וצריך שיבין את מה שאומר [=בעירוב זה יהיה מותר לנו לאפות ולבשל ולהטמין ולהדליק נר ולהוציא (מרשות לרשות) ולעשות את כל צרכינו מיום טוב לשבת].

ד. המתארחים אצל הורים או אצל אחרים, ועוזרים בהכנת התבשילים לשבת או בשטיפת הכלים לכבוד שבת, או שמדליקים נרות שבת, יזכו בעירוב שעושה בעל הבית המארח. באופן זה צריך בעל הבית לזכות לפני הברכה לאורחיו חלק בפת ותבשיל, על ידי שיתן לאדם אחר שאינו מבני ביתו שיגביה את הפת והתבשיל, וזיכה להם חלק בפת.

ה. מי שלא נמצא בביתו ואין עושה שום מלאכה מערב שבת לשבת, אינו צריך להניח עירוב תבשילין, ואין ענין לחפש לעצמו סיבה להניח עירוב תבשילין.

ו. יש לשמור על הפת והתבשיל של העירוב שיהיו קיימים עד לשבת. ונהגו לברך בכל סעודות השבת על הפת של העירוב בלחם משנה, ולאכול אותה בסעודה שלישית.

ז. יש לבשל את המאכלים לשבת מבעוד יום באופן שיהיו ראויים לאכילה מבעוד יום, ויש מקילים שדי בכך אם יתבשל שליש בישולו שראוי לאוכלו על ידי הדחק.

ח. יש להכין נרות מערב החג, שיהיו לו נרות ראויים להדלקה לליל ב' ולשבת.

ט. נחלקו המנהגים מתי מדליקים את הנרות בכניסת החג, יש הנוהגים להדליק מבעוד יום כמו בכל שבת, ויש המדליקים רק בלילה, ורבים כתבו שבזמננו מעיקר הדין ראוי להדליק מבעוד יום, ובשעת הדלקת הנרות מברכים שהחינו, וכך חל קדושת החג [ואין אפשרות להדליק ולברך שהחינו ולהתנות שעדיין אין מקבלים את החג]. בלילה השני יש להדליק רק לאחר שהחשיך, והמברכים שהחינו מתכוונים על פרי חדש או בגד חדש. ובערב שבת חייבים להדליק מבעוד יום, ויש שהזהירו שבהדלקת הנרות ביום טוב צריכים שהנרות יוסיפו אור בבית במקום שאוכלים.

ג. מדיני ומנהגי ראש השנה

א. בתפילות ראש השנה יש להקפיד ביותר על הברת התפילה שיהיה במשמעות טובה וברכה, ויש לומר זכרנו לחיים ולא לחיים שמשמעו לא חיים.

ב. בתפילות ראש השנה מותר לבכות ולהוריד דמעות, ויכולים להוסיף לבקש בתפילות הלחש כל מה שצריך.

ג. יש להקפיד לזכור את כל ההוספות שתיקנו האמוראים והגאונים להוסיף בנוסח התפילה בעשרת ימי תשובה, כיון שבחלקם נחלקו הראשונים אם צריכים לחזור על התפילה באופן שלא אמרו אותם, ומספק אין יכולים לחזור ונמצא שספק אם התפלל את התפילות הקדושות בימים אלו.

ד. להלכה, מי שלא אמר "זכרנו" "מי כמוך" "וכתוב" "בספר", אם נזכר קודם שאמר ה' בברכה, יחזור ויאמר, ויסיים שוב את הברכה. ואם נזכר לאחר שאמר ה', לא יחזור. שכח לומר "ובכן תן פחדך" לא יחזור. שכח לחתום "המלך הקדוש" אם הוא בתוך כדי דיבור יחזור ויאמר "המלך הקדוש", ואם לאחר כדי דיבור יחזור לראש התפילה. ספק איך חתם, צריך לחזור. ויש שחידש שבלי לראש השנה אם הסתפק אין צריך לחזור, אך לא הסכימו כן הפוסקים. שכח לחתום "המלך המושפט" בתפילת שמונה עשרה בעשרת ימי תשובה, אם כבר עבר כדי דיבור לא יחזור משום ספק ברכות להקל, אף שרבים הם הראשונים הסוברים שצריכים לחזור.

ה. לאחר התפילה מאחלים איש לרעהו "לשנה טובה תכתב ותחתם" ויש מוסיפין "לא לתר לחיים טובים ולשלום". בשחרית ראש השנה ובליל ב' של ראש השנה נחלקו הפוסקים אם מברכים בנוסח זה, או שאומרים "גמר חתימה טובה".

ו. אוכלים ושותים ושמיחים בראש השנה, אך לא יאכלו כל שבעים למען לא יקלו ראשם ותהיה יראת ה' על פניהם.

ז. באכילת הסימנים טובים בליל ראש השנה, יש להקפיד על סדר הברכות כדון, שברכת בורא פרי העץ קודמת לבורא פרי האדמה, אך יזהר שלא יהיה על השולחן דבר מברכת בורא פרי האדמה החביב עליו ביותר, שאם כן יכנס לספק שמא יצטרך להקדים לברך עליו. וכן אם יש לפניו תפוח ותמר, מעיקר הדין צריך להקדים את התמר לתפוח, אם לא שהתפוח חביב עליו ביותר שבזה רשאי לברך על התפוח לפני התמר. וכן אם נוהג להקדים אכילת סימנים שברכתם בורא פרי האדמה, ראוי שלא יהיה על השולחן מיני שברכתם בורא פרי העץ, ויביאם רק לאחר מכן.

ח. נהגו שאין אוכלים מיני אגוזים בראש השנה, וכן שלא לאכול דברים חמוצים ומרים בראש השנה.

ט. בשחרית משכימים לקום, ומוזכר בפוסקים שראוי לקום קודם עלות השחר ולכלל הפחות קודם הנץ החמה, לפי שהשעות הראשונות של היום הם שעת הדין.

י. מעיקר ההלכה אין לאכול קודם תקיעת שופר, כמו שאסור לאכול לפני כל קיום מצוה. ומכל מקום מעיקר הדין מותר לטעום טעימה קלה, ואין להקל בזה אם לא לצורך גדול. כיון שכבר התפללו תפילת שחרית, הרי שעל פי שורת הדין אסור לאכול ולטעום לפני קידוש, וכיון שאין מקדשים אלא במקום סעודה, גם מי שאוכל צריך להזהר לקדש ולאכול בשיעור קביעות סעודה קלה ולא יותר מכך. וכבר נהגו במקומות רבים שאוכלים קודם

פניני הלכה / המשך

התקיעות בשל חולשה, וראוי להזהר לאכול שיעור של כביצה מזונות ולא יותר. ויש מקומות ששותים טועמים טעימה קלה בלא קידוש לפני התקיעות.

יא. בשעת ברכות התקיעות והתקיעות, צריכים לשמוע היטב את כל הברכות והתקיעות ולהתכוון לצאת ידי חובת הברכות והתקיעות. אין לרוק ולפהק בשעת התקיעות. רצוי לעקוב בעת התקיעות מתוך המחזור כדי לדעת באיזה תקיעה אוחזים ובכך להתכוון לצאת תקיעה זו שאוחזים בה, [לדוגמא, כשאוחזים בתקיעה אחרונה של תשר"ת, יש להתכוון לצאת בתקיעה שאחרי השברים והתרועה, ולא לחשוב שאוחזים בתקיעה ראשונה של תשר"ת שאחריה או תשר"ת שאחריה] וכדי למנוע בעיות כדאי להתכוון לצאת את התקיעה שבעל התוקע מתכוון להוציא.

יב. אסור להפסיק בשיחה מברכות התקיעות עד סיום תקיעות היום לאחר קדיש. ומותר לומר תהלים ותפלות שונות, ולהוסיף בקשות בעת התפילות.

יג. השופר המיועד לתקיעה, הינו מוקצה למצוותו, ואסור להשתמש בו לשום צורך אחר. אך מותר להניח לתינוקות לתקוע כדי להתלמד. גם ביום השבת הסמוך לראש השנה השופר הינו מוקצה ואסור בשימושים אחרים. ביום ראש השנה מותר לטלטל את השופר אפילו שלא לצורך, ובשבת שלאחרי ראש השנה אסור לטלטלו כלל.

יד. כבר קיבלו הנשים עליהם חובה לשמוע תקיעת שופר בראש השנה.

טו. מותר להתענות בראש השנה עד לאחר חצות היום כשמאריכים בתפילות ובתחנונים, אך אין להתענות כל היום. ומקילים להתחיל סעודת יום ראשון של ראש השנה אף לאחר שעה עשירית, על אף שצריכים לאכול גם בלילה. ויש להזהר שלא למלאות את כרסו באופן שלא יוכל לאכול את סעודת הלילה. ובאופן כללי באכילת ראש השנה אין אוכלים כל שבעם, כדי שתהיה יראת ה' על פניהם. ואוכלים מעדנים ושמוחים בשמחת היום.

טז. אין לבטל שום רגע ביום ה', ונוהגים להרבות באמירת תהלים בכל עת, שהוא כולל זכות התורה והתפילה.

יז. ביום הראשון לאחר מנחה נהגו ללכת לנהר לאמירת תשליך. בזמננו שבהרבה ערים אין מקורות מים חיים, ויציאה לנהר או למקור מים כרוכה בחששות רבים שנוקחים עדיפים על תועלת אמירת התשליך, נהגו לומר תשליך בבית הכנסת. וכל לבבות דורש ה'. עיקר התשליך הם הפסוקים המכוונים כנגד י"ג מדות. התפלה הארוכה המודפסת בסידורים, הינה תפילה שלאחר התשליך, ואינה חלק מתפילת התשליך.

יח. אסור להכין שום דבר מיום הראשון של ראש השנה ליום השני של ראש השנה, אין לבשל ולהדליק נרות לצורך הלילה השני, וגם דברים שאין בהם משום מלאכה אסורים בהכנה, כגון להכין את הניר ל"כורעים" או להכין את הספר תורה לקריאת יום המחרת או לקחת את המחזור לבית הכנסת שיתפלל בו רק בלילה או למחרת ולא ישתמש בו היום.

יט. ביום השני של ראש השנה, יש להקדים את התפילה מפני כבוד השבת, כדי לסיים מוקדם יותר מפני ההכנות לשבת קודש. לכתחילה אין להתחיל את סעודת היום אחר שעה עשירית (באר"י בערך בשעה 3:45).

כ. במנחה של היום השני, שהוא ערב שבת קודש, אין אומרים "אבינו מלכנו".

כא. כתבו הספרים הקדושים שאין צריכים לטבול לכבוד השבת כי עוברים מקדושה לקדושה, ויש שכתבו שאסור לטבול במיוחד לכבוד השבת משום איסור הכנה, ואף עירוב תשליין אין מועיל על כך. אך יש מקומות שנהגו בטבילה זו כמו בכל ערב שבת, וצריכים להזהר מאיסורי סחיטה כמו בכל טבילה בשבת ויום טוב, ובפרט ביום הדין.

לשון חכמים

הנה יום גאולה מחטאינו ופשעינו, יום שבת אם תשמרו בכל פרטיה ודקדוקיה בדבור ובמעשה ובמחשבה, כי עיקר ושורש גדול ויסוד מוסד אל התשובה היא שמירת שבת כהלכתו גם בכל השנה, כמאמר רבותינו ז"ל (שבת ק"ח, ב) כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו, ולכן זה שמו אשר יקראו לו לשבת שבין כסה לעשור, שבת תשובה, כי שמירתו כהלכתו הוא יסוד ועיקר לתשובה.

לכן יזהר בו האדם מאוד ומאוד לשמור ולעשות אותו כהלכתו בכל פרטיו ודקדוקיו, וגם מלדבר בו שיחת חולין ח"ו, וגם לטהר רעיונו ומחשבותיו שלא יחשוב בענייני עוה"ז כלל וכלל, רק ביראת ה' כל היום, ואז מוחלין לו על כל מה שחטא בכל שבתות השנה מיום הולדו ועד עתה.

ובודאי בני ישראל קדושים הם, אף המון עם נזהרים בשבת זו לטהר עצמם במקוה בשחרית קודם התפלה, אף שאינם נזהרים בזה בכל שבתות השנה. גם תיכף אחר סעודת שחרית הולכים לביהכ"נ לומר ספר תהלים עד תפלת המנחה.

יסוד ושורש העבודה, שער האיתון, שבת תשובה

פרשת השבת

וְשַׁבַּת עַד ה' אֱלֹקֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ
כָּל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם אֵתָּה

וּבְיָדְךָ כָּל לְבַבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ: וְשָׁב ה' אֱלֹקֶיךָ
אֵת שְׁבוּתְךָ וּרְחַמְךָ וְשָׁב וּקְבַצְךָ מִכָּל הָעַמִּים
אֲשֶׁר הִפְיָצְךָ ה' אֱלֹקֶיךָ שָׁמָּה.
(ל, ב-ג)

פירש בספר נועם מגדים, כי הדבר הראשון בעבודת התשובה לאחר עזיבת החטא הוא קבלת עול מצוות שבת להזהר בשמירתה, לפי שהמחלל שבת שוה לעובד עבודה זרה.

והנה חז"ל אמרו כי אם ישראל משמרים שתי שבתות מיד הם נגאלים, ובזוהר הקדוש מבואר שהכוונה לשבת אחת, שכל שבת כלולה משתי שבתות, שבת של הלילה ושבת של היום.

זהו איפוא פירוש הכתוב, 'ושבת עד ה' אלוקיך', והדבר הראשון שתעשה לאחר התשובה, 'ושמעת בקולו ככל אשר אני מצוך היום' - שתשמע בקול ה' במשך יום שבת אחת, ועל ידי כך מיד 'ושב ה' אלוקיך', וזאת על ידי 'את שבותך', מלשון עם השביתה שלך, כלומר על ידי השביתה שלך ישוב אליך ה'.

מעשה לשבת

הדרשה שלא נאמרה

עד מהרה חזר הרב לשליחים ובפיו הסכמה להצעתם, והם שמחו מאוד והחליטו להישאר בעיר עד לאחר השבת, בה יישא הרב דברי פרידה ממני עיירתו האהובים עליו, ולאחר מכן יסעו יחד עמו לעיר קניגסברג שם יקבלוהו בכבוד מלכים.

*

הגיע יום חמישי. הרבנית נעמדה להכין את הכביסה לכבוד שבת, כמנהגה מאז ומתמיד. ולפתע עלו במוחה הרחרורים כבדים על כל נושא הרבנות החדשה, ומחשבות חדשות מילאו אותה.

כאן בלוקוניק יש לה מצוה שהיא מקיימת כמו ידיה, כיון שכל יום חמישי מכבסת היא כמו ידיה את בגדי בני הישיבה, ולמחרת ביום שישי היא מחלקת בעצמה לכל בחור ובחור כתונת נקיה. דברי לבוש העולים מהכביסה מטולאים, מתוקנים על ידי כיואת, באישון ליל שישי.

מצוה זו לא תוכל לקיים בקניגסברג הגדולה. לפי אורת ארץ גרמניה, אין הדבר מתאים לרבנית כמותה, להתעסק בעצמה בצרכי הכביסה, שם יעמדו לצידה משרתות שהם יעשו את כל המלאכה. מובן וברור שיהודי קניגסברג לא יסכימו בשום אופן שהרבנית החשובה תטפל בעצמה בהכנת הכביסה של בחורי הישיבה. זרם דמעות פרץ מעיני הרבנית הצדקנית כשהבינה שזו לה הפעם האחרונה בה מתעסקת היא במצוה כה חשובה כמו ידיה. באותה שעה החליטה שתביא את הענין לבחינה מחודשת לפני אישה הצדיק.

באותה שבת לא דרש הרב דרשת פרידה מקהילתו, וכמוצאי שבת הודיע הרב סופית לשליחי העיר קניגסברג, כי מבקש הוא את מחילתם, אך אינו יכול להענות להצעתם וחוזר הוא בו מהסכמתו שנתן כבר, הוא אינו יכול לעשות את הצעד הזה בניגוד לרצונה המלא של הרבנית. השליחים חזרו איפוא בידיים ריקות לקניגסברג, ולימדו את בני קניגסברג פרק חדש באהבת התורה.

בהצעה זו, ואורו עיניו למראה מספר התלמידים הלומדים בישיבה שבעיר קניגסברג ושמחו לשמוע על רמתם הגבוהה בלימוד התורה.

בכללות לקרוא את כתב הרבנות, פנה ואמר לשליחים:

"אמנם, קשה עלי פרידתי מעירתי הקטנה והאהובה בה יכול אני לשבת על התורה ועל העבודה באין מפריע, קשור אני עם אנשי היקרים המקריבים את נפשם למעני ומחזיקים אותי למעלה מכוהם ויכלתם. אך ברי לי שהם לא יתרעמו עלי אם אעזבם לטובת העיר קניגסברג, בהבינם כי שם אוכל להרביץ תורה באופן רחב יותר מהאפשרויות המעטות שבעירי זו, עם כל זאת לא אוכל לעשות דבר טרם אתיעץ עם רעייתי הרבנית ולשמוע ממנה אם מסכימה היא לצעד זה, שמא מעדיפה היא את חיי הכפר השקטים והשלוים על פני המגורים בעיר כה גדולה כמו קניגסברג."

הלך איפוא הרב וסיפר לרבנית על כתב הרבנות שהוא קיבל מקניגסברג, וניתח לה את הלבטים לפני מעבר לרבנות זו, וכששמעה הרבנית את דברי בעלה, הרי שכאשת חבר נוות ביתו של גאון וצדיק שכל ימיה מסרה את חייה למען לימוד התורה של בעלה, הסכימה ברצון לדברי בעלה על האפשרות הרחבה של הרבצת תורה במדה גדולה בעיר קניגסברג.

בשנת תקל"ה הלך לעולמו רבה של העיר קניגסברג שבגרמניה, הוא הגאון והצדיק הנודע רבי אריה לייב אפשטיין זכר צדיק לברכה, בעל מחבר ספר "הפרדס". אי לכך התאספו איפוא ראשי הקהל של קניגסברג לדון בבחירת רב שימלא את מקום רבם הנערץ והנקדש.

כעבור שעות של דיונים ערים, נפלה ההכרעה והבחירה על רב העיירה לוקוניק שבפולין, שמלבד היותו נודע בשערים בגאונותו וצדקותו למרות היותו מכהן כרב בעיירה קטנה שגודלה לא עלה על גודלו של כפר, הרי שהוא עמד כל השנים ביחסי ידידות עמוקים עם רבם המנוח, דבר שהביא לבחירתו ללא עוררין.

קהילת קניגסברג לא השתתתה זמן רב, ומיד לאחר ההחלטה נכתב כתב רבנות המיועד לרבה של לוקוניק, ושני נשואי הקהל, תלמידי חכמים מופלגים, נבחרו על ידי פרנסי הקהילה המוכבדת, לשמש כשליחי הקהל, למסור את כתב הרבנות לרב, ולהביאו עמהם לשכון כבוד בערים.

השליחים יצאו לדרךם בלב שמח, תוך תחושה בטוחה כי יצליחו במשימתם זו אליה נשלחו, כי הרי ללא ספק יסכים רבה של לוקוניק לעזוב את כסא רבנותו בעיירה הקטנה בה מקבל הוא שנים וחצי זרובים לשבוע, לטובת קניגסברג שם יקבל שמונה עשר זרובים לשבוע. ואם לא די בואת, הרי שבתנאי הרבנות והקהלה בלוקוניק, יכול הוא להחזיק בשיבה לא יותר משלושים בחורים, בה בשעה שבעיר קניגסברג יוכל להמשיך ולהחזיק ישיבה כפי שהחזיק רבם המנוח, שבה למדו כמאות בחורים, ביניהם עילויים וחרפי מוח, דבר שלבטח יהווה כר נרחב לרב החדש להשקיע בה את כוחותיו הנפלאים ולגדל פירות קודש, דור של תלמידי חכמים ויראי אלוקים.

ביום שלישי בשבוע הגיעו שלוחי קניגסברג לעיירה לוקוניק, ומיד סרו לבית הרב, והגישו לו את הצעת הרבנות. הרב פתח את הכתב והחל לעיין בה, ופסח על הסעיפים המדברים על תנאי המשכורת של רבנותו כאלו אינם נוגעים כלל ועיקר, ודילג ישר לתנאי הרבצת התורה המוצעים לו

זכריהם הם זכרונם

רבי מאיר לייבוש - המלבי"ם - א' תשרי תר"מ

מגאוני דורו היה המלבי"ם, ועוד בצעירותו ניכר היה כי עתיד הוא להיות אחד מגדולי ישראל שיאיר את עיני ישראל בתורתו, כפי שהוכר בחיבורו הגאוני "ארצות החיים". עם זאת, בראותו את החורבן שנוצר על ידי המשיכילים שגייסו לעצמם את חכמת הדקדוק והלשון, ופירשו את התנ"ך לפי רצונם ומאויים במסווה של פרשנות הפשט המתאימה לדקדוק, חגר עזו ולחם את מלחמת ה', והקדיש את מירב שנות חייו לחיבוריו הענקיים בפרשנות התורה והנביאים כולם על פי מסורת רבותינו הקדושים לפי דרך הפשט, בגלותו את מצפוני חכמת הדקדוק האלוקי.

בפירושו לפרשת כי תשא מפרש המלבי"ם את הכתוב "וביום השביעי שבת וינפש" כי שורש המילה "נפש" בא על אדם שמשיב נפשו מייגיעה גדולה ועייפות שהתעייפה נפשו. ולכאורה אין מובן מה שייד נפש כלפי בריאת העולם על ידי הקדוש ברוך הוא שברא את העולם כולו באות קלה?

אלא, ביאורו של דבר הוא, כי עצם הכפפת העולם לחוקי הטבע, היה זה כביכול למאמץ עילאי כלפי הקדוש ברוך הוא שהוא מעל לכל טבע, ובמשך ימות השבוע כפוף העולם למגבלות הטבע. כאשר בא יום השבת, הכפיף הקדוש ברוך הוא את הטבע כולו למערכת השגחה נס, וכפף את כל הטבע לדין ומשפט וגמול ועונש, לכן נחשב הדבר שהקב"ה נח מהעמל והטורח שלו, אך אין זה נחשב למנוחה מוחלטת, כי עדיין עוסק במלאכה קלה שהוא מטבע רצונו, שהעולם הולך לפי חוקי הדין והמשפט ועונש ושכר. זהו הלשון וינפש, מנוחה מהעמל הגדול, אך לא מנוחה מוחלטת.

יְדֵי הַשֶּׁבֶת

יְדֵים יְקָרִים!

בְּמוֹצָאי שֶׁבֶת הַקְּרוֹב, יִתְאַמֵּד כָּל עִם יִשְׂרָאֵל בְּאִמִּינַת הַסְּלִיחוֹת, לְקַרְנַת יוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עֲלֵינוּ לְטוֹבָה.

יִשְׁנֶם שְׂכָבָר אוֹמְרִים אֶת הַסְּלִיחוֹת מִסְּפָר שְׁבוּעוֹת מֵרֵאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוֹל, וְיִשׁ פֶּאֱלָה הַמִּתְחִילִים כִּי בְּמוֹצָאי שֶׁבֶת הַקְּרוֹבָה, וְכִפִּי שְׂאוֹמְרִים בְּפִיּוֹת הַסְּלִיחוֹת: "בְּמוֹצָאי מְנוּחָה קִבְּמוֹנָה תִּחְלָה".

הֵאֵם אַתֶּם יוֹדְעִים מַה הַסְּפָה שְׂתִמְיֵד מִתְחִילִים אֶת אֲמִינַת הַסְּלִיחוֹת בְּמוֹצָאי הַשֶּׁבֶת?

הָאֲמִינָה הִיא שֶׁהַרְבֵּה טְעָמִים נִאֲמָרוּ לְקַדֵּשׁ עַל יְדֵי גְדוּלַת הַדּוֹרוֹת, אִף אֲנַחְנוּ נִתְמַקְּד בְּטַעַם אֶחָד שְׂנֵקֶתְבָּר בְּסִפְרָא שֶׁל אֶחָד מֵהַדּוֹר הַסְּמוּקָה לְרֵאשׁוֹנִים, הוּא הַסְּפָר "לְקַט יִשְׂרָאֵל" שְׂנֵקֶתְבָּר עַל יְדֵי תְלִמִידוֹ שֶׁל בַּעַל "תְּרוּמַת הַדָּשָׁן".

וְהוּא מְסַבֵּר, כִּי הַסְּפָה שְׂתִמְיֵד מִתְחִילִים סְלִיחוֹת בְּמוֹצָאי שֶׁבֶת, זֹאת מְשׁוּם שְׂבִימוֹצָאי שֶׁבֶת

הַעֵם שְׂמֻחִים מִחֲמַת מִצְוַת לְמוֹד הַתּוֹרָה שְׂלִמְדוֹ בְּיוֹם הַשֶּׁבֶת וְגַם מֵעֵנֵג הַשֶּׁבֶת, וְהַיּוֹת וְאִין הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה אֶלָּא מֵתוֹף שְׂמֻחָה שֶׁל מִצְוָה, לְכֹן מִתְחִילִים אֶת אֲמִינַת הַסְּלִיחוֹת מֵתוֹף שְׂמֻחַת הַמִּצְוָה שֶׁל הַשֶּׁבֶת כִּשְׂהַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה מִחֲמַת הַשְּׂמֻחָה שֶׁל לְמוֹד הַתּוֹרָה וְעֵנֵג הַשֶּׁבֶת.

וְזֶה מְרָאָה לָנוּ, בְּמָה עֲלֵינוּ לְהִרְגִישׁ הַרְגֵּשׁת שְׂמֻחָה כִּשְׂמֻחַת קֶרֶב יוֹם הַשֶּׁבֶת, עַד כִּי שְׂמֻחָת אוֹתָהּ שְׂמֻחָה שֶׁל מִצְוָה וְקִדְשָׁהּ, יְכוּלִים אֲנַחְנוּ לְגִשֵּׁת לְתַפְלַת הַסְּלִיחוֹת מֵתוֹף שְׂמֻחָה שֶׁל מִצְוָה שְׂמֻחָה לְהַשְׂרֵאת הַשְּׂכִינָה.

בְּעוֹד יָמִים סְפִירִים יִתְקַדֵּשׁ וְיִבּוֹא יוֹם הַדִּין, רֵאשׁ הַשָּׁנָה, שְׂבוּ וְקַבְּעוּ עַל כָּל אֶחָד מִבְּנֵי הָעוֹלָם, כָּל מַה שְׂיִתְרַחֵשׁ עִמּוֹ בְּמַחְלָה הַשָּׁנָה הַקְּרוֹבָה. גַּם לְזֶה צְרִיכִים לְגִשֵּׁת עִם שְׂמֻחָה שֶׁל מִצְוָה וְקִדְשָׁהּ, וְכִי נִפְגֵּה לְשָׁנָה טוֹבָה וְיִבְרַכְתָּ.

שֶׁבֶת שְׁלוֹם

משל ונמשל

לא אחת רואים אנו יהודים אשר מחללים שבת רח"ל ועסקיהם פתוחים בשבת, והם עושים חיל ומצליחים הם בעסקיהם, והממוון מצוי להם ברווחה.

אך בל נחשוב הוא כי חילול השבת הביא עליהם את ההצלחה, אדרבה לא כך הוא הדבר.

משל למה הדבר דומה?

מעשה באחד שהיה תועה במדבר והלך בצמאון בלא מים ג' ימים, עד כי נפשו יבשה וכבר ביקש את מותו, והנה לפתע ראה בור מים נבאש ונרפש, אך עם כל זאת למען לא ימות בצמא, התגבר על עצמו ומילא את בטנו במי הבור, על אף כי מרים ומעופשים היו, וכל זאת כדי להציל את נפשו.

והנה, לאחר ששתה מלוא פיו לרויה, הרים את ראשו במטרה ללכת, ולפתע נגלה לנגד עיניו במרחק מטרים אחדים, מועין מים חיים נובע, ובו מים זכים וצלולים.

תפס האיש את ראשו, ותלש את שערו תויו מרוב צער, על כך ששתה מהמים המרים הללו, ולא ראה את המים הזכים והמרעננים.

הנמשל:

כאשר רואים אנו מי שמחלל את השבת והוא עשיר, אל תאמר מחילול שבת בא לו זאת, אלא תדע בבירור כי נגזר עליו בראש השנה שיהיה עשיר, ואם היה שומר שבת גם היה מוגיע לו אותו סכום ממון, אך בדרך נוחה וכשרה, והוא במקום לקבל את הממוון ממים חיים וזכים, הולך ומקבל את ממונו מבאר נשחת ונכפש של חילול שבת, ומכרית את עצמו מחיי הנצח.

תורת המוסר על פי חובת הלבבות

ישמחו

מופץ בדואר אלקטרוני בכל קצוות תבל

לזיכוי הרבים נא הדפיסו

והפיצו בין מכריכם!

לקבלת הגליון בכל שבוע,

ולהערות הצעות ותרומות

yismechu@yismechu.com

יכולה היא שתרחם

זכות הפצת הגליון ותפלת הרבים

עמדה ב"ה ותעמוד בעז"ה לרפואתו השלמה

של הילד משה יעקב בן יונה

לבריאות השלימה ולאריכות ימים ושנים

מסייעים להפיץ את אור השבת ורואים ישועות

גדולה זכות השבת להגן בעד התומכים והמסייעים ברפואות, ישועות,

פרנסה, וכל מיילי דמיטב.

לתרומות והקדשות, לזכות ולע"נ, וכן לפרסום בעלון: 052-7636030